

CAPVT VI.

In tributis exigendis qualiter grauari Commendariorum conscientia possint.

De tributis non in pecunia, sed in specialibus solui soliti.

Prohibita circa illa pactiones, & qualiter

Si una species pro alia exigatur, peccari enim reſtitutionis obligatio.

VT Indi ad labores honestos, sibi que viles exeitentur, legibus dispositum est vt tributa non solum in pecunia soluant, sed in iis, quas vocant species, ex agricultura scilicet & opere textino; aliisque iuxta regionum diuersitatem: dum enim ad solvendum tributum in iis se exercent, non solum quæ ad id suppetant, parant, sed & quæ vitæ sustentationi sufficiant. Ex huiusmodi ergo Commendariorum tributa solvuntur, non tamen omnibus eodem modo; quibusdam enim specierum pretium soluitur, iuxta taxam lege præfixam, quidquid sit de pretio currenti solutionis tempore. Possunt ergo, si velint species designatas contribuere, aut earum pretium in pecunia, quia ad alterutrum tantum obligantur. Aliis beneficium specierum conceditur (sic vltus loquendi habet) quia in ipsa commenda concessione tale eis beneficium confertur, vt possint tributarios suos ad species tribuendas obligare. Quod beneficium licet communiter conferri soleat, communiter etiam Commendariorum eo non vtuntur; sed in pecunia iuxta moderatum pretium integrum valorem accipiunt, pacto eum Indis circa hoc intro; in quod illi libenter concurrunt; quia verò pactiones, quas commendariorum cum tributariis suis facere solent in ordine ad huiusmodi commutationes, minus fauorabiles; immò & præiudiciales, illis esse solent, prohibita sunt per rescripta Regia, de quibus Dom. Solorzanus Lib. 1. cap. 20. num. 82. & lib. 2. cap. 24. num. 102. & in Politicâ lib. 3. cap. 26. pag. 432. §. Lo quarto. Quibus tamen non obstantibus si pactiones istæ reuera præiudiciales non sint, & Indis ipsi annuentibus, & propendentibus fiant, Protectorique eorundem auctoritate firmantur, non videntur improbandæ, quia præculdubio viles illis esse possunt, & ita quando tales, minime prohibita: iuxta regulam satis vulgatam Iuris in sexto. Quod ob gratiam aliam conceditur, non est in eius dispensandum retorqueendum. Et ita video à Commendariorum timorata conscientia praticari, vnde circa hoc non est illis scrupulus iniiciendus.

23 Est tamen omnino iniiciendus illis, immò, & spina in eorum cordibus; pro salute autem eorundem insigenda, qui cum de speciebus accipiendis agitur, vnam pro alia petunt; quia sibi commodiorem æstimant. Quod quidem si in re aliqua semel, aut iterum accidat, nec vis aliqua pavidis eorum animis inferatur, tolerari potest, neque vt lethalis permutatio ista condemnari. Id autem frequenter fieri, sine reatu mortalis culpæ nequit; quia circa frequentiam hanc inuoluntarij Indi sunt, qui probe cognoscunt permutationes tales sibi esse incommodas, vnde si eisdem annuunt, ex timore id faciunt, qui nullos reddit contractus, secundum plures, & graues Doctores, quos adducit Bonacina Tom. 2. disp. 3. de contractibus quest. 1. puncto 2. §. 3. n. 3. & P. Onate

Tom. 1. disp. 3. sect. 13. quos, & sequitur; vel certe nullandos, vt cum aliis tenet ipse Bonacina ibidem, & P. Fagundez lib. 1. de iustitia, cap. 6. cum multis. Ex quo fit in foro conscientia teneri eum, qui metum inculsit iniustum, ad restitutionem damni sic irrogati, quia per iniuriam illatum est, & ita per restitutionem debet inæqualitas ad æqualitatem reuocari. Pro quo citatus Auctor cum Nauarro, Syluestro, & PP. Sancio, Lefio, Reginaldo, & Rebello num. 7. quibus adde Cardinalem Lugo disp. 22. de iustitia n. 138. P. Luisium Turrianum Disp. 55. de iustitia, dub. 11. P. Gasparem Hurtadum Disp. 12. de contractibus, Diff. 5. Vers. Et ob rationem, P. Bauny Lib. 1. de Contractibus, Tractat. 1. Quest. 9. Vers. Inferitur primo. Vbi alios adducit, & Ballæum V. Contractus num. 23. non est ergo, quod Commendariorum fauceat in permutationibus istis, quomodo cumque libeat opinari; & licet Auctores, qui validum contractum dicunt, rescindendum tamen; addant hoc faciendum; si ita velit, qui metum passus est; vnde dum voluntatem suam non aperit videntur, qui metum inuulerunt, iuste possidere: & ita dum Indi rescissionem non petunt, Commendariorum nihil exgere, quo eorum grauari conscientia possint; licet inquam hoc ita sit, nequit tamen ad casum præsentem accommodari; quia in Indis, vt rescissionem contractus non petant, perseuerat metus, & ita non est eorum expectanda petitio.

24 Addendum præterea; quod licet tolerari queat vt contractus non rescindatur, quod tamen damnificatio non sit recompensanda; etiam Indis nihil petentibus; nullo potest pacto sustineri. Est autem in permutationibus dictis semper damnificatio aliqua, dum vnum pro alio exigitur: quod enim datur, eo ipso quod ab inuito extorquetur, maioris valoris est: sicut enim merces vltroze vilescunt, ita quæ vltroze nihil, aut parum habent; maioris pretij sunt, vt est communis Theologorum, & Iurisperitorum doctrina, de qua & dictum alibi, & quidem cum quis rogatur vendit, plus valoris habet res ab eo tradita; ergo cum inuitus id dicendum potius, quia magis inuoluntarium est, vt cum communi docet P. Lessius Lib. 2. cap. 15. num. 3. Id autem quod de pretio circa venditionem dicitur, etiam est in quolibet alio contractu dicendum ob eandem rationem: vnde & in permutationibus de quibus loquimur.

45 Potest etiam in eo Commendariorum conscientia grauari si non sint iis rebus, quas Indi tribuunt, contenti, licet mediocris valoris sint, sed velint eas esse summæ æstimationis: neque enim est lex, quæ talem æstimationem taxet, immò neque taxare rationabiliter valeret; quia difficile id stare possit, quatenus illæ meliores, & meliores esse possunt, vnde semper in voluntate Commendariorum positum esset meliora, & meliora exigere, & dum talia suo iudicio non darentur, valoris defectu pecuniâ supplendum contendere, & sic miseros Commendatos tyrannicè diuexare. Pro quo est communis Iurisperitorum sententia, quos adducit Dom. Solorzanus Lib. 1. cap. 20. num. 75. quibus cum & sentit Pharaonius Tract. 1. sess. 30. casu 4. dicentium debitorem tributorum, vel aliarum quantitatum, in monetâ qualibet vsuali soluere posse. Pro quo & est L. 6. Titul. 14. lib. 6. Recopilat. sicut ergo in monetæ contributione

Contractus ubi metus, non sustinetur.

Doctrinam circa rescissionem contractus Commendariorum non fauere.

Pro damnificatione semper obligatiorem extitit.

Rei inuito extraxit maius pretium.

Species supra valorem medium non posse exigi.

Pecunia qualibet fieri posse solutionem.

Sterilitatis tempore species non debent, sicut nec decimas.

A decimis ad tributa argumentum.

tionem non est obligatio ad meliorem, sed qualibet vsuali fieri solutio potest, ita & in speciebus pariter dicendum propter eandem rationem. 26 Quid sterilibus annis faciendum & qualis indulgentia remissio: dictum à nobis Titul. 1. num. 178. & 179. & ea generalis doctrina ad casum præsentem applicanda: vbi de Commendatis agimus. Ad species ergo quas per temporum inclementiam habere minime potuerunt, tribuendas, vtgeri tutâ conscientia nequeunt. Sicut non tenentur, ad decimas, qui copiam aliquam, ex quâ illas deducere, aut sterilitatem nequam habuerunt: sicut autem de tributis, & collectis ad decimas regulariter valet argumentum, vt probat Euerardus loco 72. Pro quo & Doctores adducit D. Solorzanus lib. 1. cap. 21. n. 1. ita potiori iure de decimis ad tributa, quandoquidem decimæ minus odiosæ sunt, cum Deo offerantur, non sic tributa, quibus odiosius nihil; licet iure aliâ debeantur. Cum ergo decimæ defectus non debeat com-

pensari pecuniâ, nec specierum debet, ne seruus maior sit domino suo; si autem pactione constitutum sit, vt totum tributum in pecuniâ soluat, & sic in anno sterili Commendatarius id quod in aliis accipiat, non videtur ad restitutionem obligandus, quandoquidem erga tributarios Regis tale quid agitur, vt constat ex dictis n. 179. citato ex eo fundamento, quod vnus anni sterilitas, alterius abundantia compensatur, & ideo pactio præcessit vt scilicet communia essent damna, & commoda Commendariorum, & Commendariorum, & hi cum beneficiis habeant specierum, & ex eo commoda frequentia reportant, & satis videtur exiguum, quod ex speciebus potest singulis capitibus respondere. Et hæc pro Commendariorum sit satis adnotasse, si illud tantum in fine addamus, quæ dicta de Commendariorum sunt ad Pensionarios extendenda, pro quibus videndus Dom. Solorzanus Lib. 2. Cap. 3. & præsertim, num. 26.

Quid si in pecuniâ solui soliti.

TITVLVS VIII. DE CAPITVLIS CIVITATVM, ET DIVERSIS EORVM OFFICIALIBVS.

Vt non semel admonui, ad illa quæ pro Indijs specialia sunt, nostræ rei tractatio coarctanda; si enim generaliter libeat excurrere, os us interminabile moliremur. Inter plurima ergo, quæ de Capitulis ciuitatum tractari possent, selectissima pro Indijs assumendo, sit pro illis

CAPVT I. Capitulares Ciuitatum, siue Rectores, an pro electione Officialium accipere aliquid possint, & quædam alia circa illud.

Pro electione officiorum possessum accipi ex veneratione à Rege facta videtur probari.

Communis quidem est difficultas, sed ad Indicos Senatores, vulgò Regidores, eateus peculiariter spectare potest, quatenus in illis hoc malum fortè frequentius, ob terræ opulentiam, & ambitionem quorundam inibi ardentius æstuantem, qui vbi Rex longius abest, reguli esse cuiusvis pretij oblatione contendunt. In quâ quidem erunt fortè qui fieri posse affirmant, eò quod hunc præ aliis eligere mera gratia est: ergo potest pro eâ, pretium accipi, sicut & dari: nemo enim gratis tenetur facere id, ad quod non obligatur. Quod si leges id prohibeant, non videntur in conscientia obligare: quia ex nullo capite id constat & cum Rex officia Rectorum

vendat, id verosimilius redditur; quia plus indecentiæ apparet in eo, quod officia vendantur, quam in eo, quod pro electione annualis Officialis aliquid accipiat. Ideo namque indecens communiter asseritur venditio officiorum, quia minus apti eo pacto eliguntur, ad augmentum pretij oculis venditoris intentis. Hoc autem in officiis perpetuis quantum habeat inconuenientia statim apparet, cum inconuenientia pariter debeant perdurare. Cum ergo Rex iis non obstantibus ea vendat, circa minora inconuenientia dispensare videtur, quæ in electione annui Officialis occurrere possunt, dum aliquid ab eligente accipitur, qui pro electione suâ ampliora se memorat contulisse. Et hoc sanè satis verosimile indicium est voluntatis Regis, vt nolit ea ad mortale peccatum transgredientes obligari, quod de illius eximia nequit præsumi erga lubditos pietate: iuxta dicta Titul. 2. n. 3.

2 Et quod saltem non sit peccatum mortale sed solum veniale; probari potest ex aliquorum scriptorum sententiâ, qui dicunt non peccare mortaliter eum, qui cum habeat facultatem à Rege transferendi officium in alium, pro eo pretium accipit. Sic enim tenent Peña, Petrus Soto, Orellana & alij Theologi apud Salonium Tomo 1. q. 63. art. 2. controu. 8. conclus. 4. & Petrum de

Vt non sit peccatum mortale vt conserat, quorundam doctrina de venditione officij trahi. seribit.